

ח י ב ו ר ע ב ר י

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בבחינה זו שישה נושאים (1-6).
נושאים 1-5 כוללים קטעים לקריאה,
נושא 6 כולל מובאה (ציטטה).
עליך לכתוב חיבור (בהיקף של 2-3 עמודים) על אחד מהנושאים = 100 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות:
(1) הקפד לציין את מספר הנושא שבחרת, ולהעתיק את כותרתו.
(2) - הקפד על כתב ברור ועל תקינות הלשון, על כתיב נכון ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

בבחינה זו שישה נושאים (1-6).

בחר באחד מהנושאים וכתוב עליו חיבור (בהיקף של 2-3 עמודים):
ציין את מספר הנושא שבחרת, והעתק את כותרתו.

שים לב:
נושאים 1-5 כוללים קטעים לקריאה, נושא 6 כולל מובאה.
יש לכתוב חיבור בזיקה לקטע או למובאה ועל פי ההנחיות.

נושא 1: ביקור במוזאון

המוזאונים הם מרכיב מרכזי בחיי התרבות. כמעט כל התיירות המקומית והעולמית מבוססת כיום על ביקורים במוזאונים, למרות זאת מוזאונים אינם מושכים אליהם בני נוער רבים. לכן יש הטוענים כי המוזאונים צריכים לצאת מן השגרה ולהתחדש כדי לקרב אליהם גם בני נוער. כתוב מאמר ובו הבע את דעתך על טענה זו, נמק את דבריך ובסס אותם על ביקורך במוזאונים שונים.

זקוקים לנשימה ארוכה

(מעובד על פי ענבר, י' [קיץ 1999]. פנים, גיליון 10, עמ' 82-86)

מוזאונים התקיימו תמיד בציוויליזציה המערבית, ולא רק במאות האחרונות כפי שמקובל לחשוב. הם התפתחו מאוספים (מלכותיים, כנסייתיים או פרטיים) שקבוצות עילית סידרו ב"תצוגה", ונועדו לקהל מצומצם ומוגדר. לאחר המהפכה הצרפתית נפתחו המוזאונים לציבור הרחב. כיום המוזאונים הם מרכיב מרכזי בחיי התרבות, והתצוגות בהם מגוונות. בישראל פועלים יותר מ-200 מוזאונים, ובימים אלה מלאו 100 שנה לתחילת הקמתם של הראשונים מביניהם. בעבר תיעדו המוזאונים את התפתחות היישוב בארץ, והיו כלי ללימוד הארץ ולהכרתה. מקימי המוזאונים האמינו כי בהכרת הארץ טמון זרע האהבה, ומי שידע – יאהב. היו תקופות שביישוב לא היה מה לאכול, אך ה"משוגעים לדבר" המשיכו להפעיל את המוזאונים ולאסוף מוצגים נוספים בתחומי הטבע, הארכאולוגיה והאמנות. בראשית ההתיישבות הוקמו בעיקר מוזאונים לאמנות (יהודית, בין-לאומית וישראלית), לטבע ולהכרת הסביבה. לאחר קום המדינה נוספו מוזאונים לארכאולוגיה, ועם תום מלחמת יום הכיפורים הוקמו גם מוזאונים של העדות השונות בארץ. במוזאונים אלה בא לידי ביטוי הייחוד של כל עדה מבחינת המורשת שלה ותרומתה להקמת המדינה. בשנות ה-80 הוקמו בארץ גם מוזאונים למדע ביוזמת קבוצות במוסדות להשכלה גבוהה, שביקשו להנחיל מדע להמונים ובעיקר לילדים ונוער. באותה תקופה התרחבו גם המוזאונים להנצחת השואה, כגון מוזאון "יד ושם" וכן המוזאונים המתעדים את המחנתרות (ההגנה, האצ"ל והלח"י).

כמעט כל התיירות, המקומית והעולמית, מבוססת היום על ביקור במוזאונים השונים. המוזאונים הם אחד היעדים המרכזיים לביקור של תיירים מכל העולם ושל קהל מקומי המתעניין באמנות ובא לצפות בתערוכות ספציפיות.

נושא 2: האם יש הצדקה למסעות מאוישים לחלל?

בקטע שלפניך הכותב מתמודד עם השאלה: האם המסעות המאוישים לחלל אכן כדאיים? כתוב מאמר ובו **זון** בגישות השונות לשאלה זו. **הבע** את דעתך בנושא ו**נמק** אותה על פי הקטע ועל פי הידוע לך.

החלל, הגבול האחרון?

(מעובד על פי קראוס, ל' מ"י* [דצמבר-ינואר 2010]. **סיינטיפיק אמריקן ישראל**. גיליון "יראשית", עמ' 8)

ב-2009 צוין ציון דרך חשוב בחקר החלל: 40 שנה לנחיתת החללית אפולו 11 – החללית המאוישת הראשונה – על הירח ב-20 ביולי 1969. נחיתה זו סימלה הישג טכנולוגי מרשים. עם זאת רבים תוהים אם האומה האמריקנית יכולה להרשות לעצמה להקצות כ-200 מיליארד דולר הדרושים לטיסה אל הירח שתבוצע עוד עשר שנים, וסכומים נוספים כדי לשלוח בני אדם למאדים.

הנחיתה על הירח ב-1969 ריתקה אותי כשהייתי בן 15. במסעות לחלל המאוישים באסטרונאוטים, הייתה הבטחה לקדם את המדע, אבל לאחר זמן השתנתה דעתי על התפקיד של חקר החלל באמצעות אסטרונאוטים.

אמנם עדיין הייתי קופץ על ההזדמנות הראשונה לטוס לחלל, אבל עתה אני מבין שיצר ההרפתקנות הוא המנחה אותי ולא קידום המדע. לדעתי, אפשר להשיג ידע חשוב ורב על היקום ומערכת השמש בעזרת חלליות בלתי-מאוישות, ומתקנים רובוטיים יהיו זולים יותר מהעלות של שיגור בני אדם לחלל. כיום ברור שטיסה מאוישת לחלל היא יקרה להחריד וגם מסוכנת ביותר. אחד הסיכונים העיקריים הוא הקרינה הקוסמית. סביר להניח כי במשך חודשי המסע הארוכים הלוך ושוב יספגו האסטרונאוטים קרינה חזקה ביותר וקטלנית.

למרות זאת אנחנו עדיין משתוקקים להרפתקה. נראה שלהרפתקנים שבינינו קשה לעמוד בפני התשוקה לצאת למסע, ליישב את הירח ואולי אף את מאדים, על אף המחיר העצום הכרוך בכך. אבל עלינו להבחין בין מימון המיועד לקידום המדע ובין מימון מסעות מאוישים לחלל. הנחיתה על הירח היא הוכחה ליכולת שלנו להתגבר על בעיות טכנולוגיות אדירות, אך ספק אם יש די כסף כדי לשלוח אדם לחלל, להשקיע סכומי עתק במחקר מדעי וגם להתמודד עם הבעיות הבוערות שלנו על פני כדור הארץ.

* פרופסור לורנס מ' קראוס הוא פיזיקאי תאורטי באוניברסיטת אריזונה, פרשן וכותב ספרים.

נושא 3: בעקבות חגיגות המאה לעיר תל אביב

תל אביב, העיר העברית הראשונה, צמחה מן החולות והפכה למרכז הכלכלי והתרבותי של ישראל. לצד ההצלחה המרשימה של העיר יש הטוענים כי היא אינה משקפת עוד את הערכים של כלל החברה הישראלית.

לפניך שלושה קטעים המבטאים את היחס של כותביהם לתל אביב. כתוב מאמר ובו **הצג** דעות שונות על העיר, **הבע** את דעתך על מקומה במציאות הישראלית ו**נמק** את דבריך.

קטע א: עיר כל תושביה

(מעובד על פי שביט, א' [9 בנובמבר 2008]. אוהזר ב'4 במארס 2010 מתוך **הארץ Online**, כתובת האתר: <http://www.haaretz.com/hasite/spages/1035562.html>)

אחת היצירות הישראליות המרשימות ביותר היא העיר תל אביב-יפו. הקיבוץ כבר אינו כפי שהיה, ההסתדרות איבדה את ייחודה, אבל העיר העברית הראשונה חיה וברעטת. העיר הלבנה שעלתה מן החולות חוגגת מאה שנים של נורמליות: של אמנות, תאטרון ומוזיקה, מאה שנים של חברה אזרחית חופשית ותוססת. בשנים האחרונות הִנָּס התל אביבי מותקף. דווקא ההצלחה של העיר מסכנת אותה. מגדלי היוקרה משנים את הנוף העירוני ומאיימים על המרקם האנושי המגוון. מכוניות פרטיות המציפות את העיר גורמות לזיהום, לבעיות תנועה ולתחושת מחנק. גם מחירי הדיור עולים לאחורונה במהירות. אם יימשכו בעיות אלה, תשתנה העיר ללא הכר. צעירים, סטודנטים ואמנים יעברו לערי הלוויין, ותל אביב תהפוך לעיר של עשירים, שעשירים מנהלים למען עשירים.

קטע ב: לבנה – שחורה, יפה – מגעילה

(מעובד על פי דויטש, ו' [8 בספטמבר 2009]. אוהזר ב'4 במארס 2010 מתוך **TheMarker Café**, כתובת האתר: <http://cafe.themarker.com/view.php?t=1215173>)

בעבר הייתה עבורי תל אביב מקום שאפשר לנשום בו, עיר שמאפשרת לך לבחור בין קרבה אנושית לניכור בהדרגה הבנתני שהבחירה הזאת אינה נחלת הכלל, אלא אשליה של מיעוט. העיר שלי אינה מחייכת לכולם אותו חיוך. לצד תל אביב הלבנה והנעימה קיימת גם תל אביב שחורה וקשת יום, תל אביב שהיא לא רק "הבימה", שדרות רוטשילד והיכל התרבות, אלא גם שכונות עוני וצפיפות. תל אביב היא עיר מורכבת מאוד, ואני מביטה בה בעיניים פקוחות ובאהבה גדולה.

קטע ג: תל אביביות וציונות

(מעובד על פי טאוב, ג' אוהזר ב'4 במארס 2010 מתוך http://www.gaditaub.com/hblog/?page_id=33)

העיר הזאת, תל אביב, היא אחד המקומות המדהימים בעולם... ומי שחושב שתל אביב היא ניגוד של ישראל, אינו מתחיל להבין אותה. זה לא רק שתל אביב רוחשת מהגרי פנים מכל הארץ, חיה ונושמת בעברית, אלא גם האנרגיות העצומות שלה הן האנרגיות של הישראליות, עם כל מתחיה והסתירות הפנימיות שלה. יתרה מזו, תל אביב במיטבה היא לב לבו של הדבר הזה שנקרא ציונות, היא לב לבו של החלום של היהודים יהיו חיים נורמליים... אנחנו כאן כדי לקיים חברה חופשית ושפויה.

נושא 4: חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות – הצהרה בלבד?

הקטע שלפניך דן בפגמים רבים ביישום חוק שוויון הזכויות לאנשים עם מוגבלויות. יש הטוענים כי המכשולים ביישום חוק זה נובעים מתפיסה שגויה, שלפיה שילוב הנכים הוא מעשה התלוי ברצון הטוב של הציבור ולא זכות המגיעה להם מתוקף היותם אזרחים שווים בחברה. כתוב מאמר והבע בו את דעתך על טענה זו, **נמק** אותה, והצע דרכים אפשריות ליישום חוק זכויות הנכים. **הדגם** את דבריך.

חקיקת זכויות נכים ויישומה בישראל – מגמות וכיוונים עתידיים

(מעובד על פי רימרמן, א' וארטן-ברגמן, ט' [ספטמבר 2005]. **ביטחון סוציאלי**, מס' 69. אוהזר ב-31 בינואר 2010 מתוך http://www.moital.gov.il/NR/rdonlyres/9998524A-AC98-4F99-AD85-4820BB00296/0/hakikat_zehuiot.pdf)

בשנת 1998 חוקקה הכנסת את חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות. מטרת החוק היא "להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים". חקיקת החוק היא ציון דרך חשוב ביחס אל הנכים בחברה הישראלית. דוח מבקר המדינה, שבחן בשנת 2002 לראשונה כיצד החוק מיושם, זיהה שבדרך לשילוב אנשים עם נכויות יש מכשולים לא מעטים בתחומים כמו נגישות, תעסוקה והשתלבות בחברה. לדוגמה, במחקר שנערך לאחרונה נמצא שכמעט כל מבני הציבור בארץ (יותר מ-95%) אינם נגישים לנכים. ארגוני הנכים חוזרים וקוראים להכיר בעובדה שמתן זכויות בסיסיות לנכים אינו מעשה של צדקה או רצון טוב של קובעי המדיניות; הן מגיעות להם כאזרחים שווים בחברה. "חוק השוויון" מבטא את מחויבות המדינה לפעול למען קידום זכויות הנכים. אולם נראה שאין די בהצהרה וצריך לנקוט פעולות מעשיות למימוש החוק.

נושא 5: "מחיר הניצחון"

הקטע שלפניך עוסק ביחס של החברה לספורט התחרותי הבין-לאומי, ובהשפעת ההישגים בענפי הספורט השונים על מצב הרוח הלאומי. כתוב מאמר ובו **דון** בשאלה אם מוצדק להשקיע משאבים כה רבים לשם שיפור ההישגים בספורט, לעתים על חשבון פיתוח תחומים אחרים כגון תרבות ומדע. **הבע** את דעתך בנושא, ו**נמק** אותה מהיבטים שונים (כגון ההיבט הכלכלי, החברתי, התרבותי והלאומי). **הדגם** את דבריך.

על מגרש הגאווה הלאומית

(מעובד על פי הריף, חי' [קיץ 2003], פנים, גיליון 25, עמ' 4-9)

משחקי הספורט התחרותיים מכניסים לחיינו צבע והתרגשות, ומטעינים את המצברים הלאומיים. דגל ישראל שנושאים הספורטאים וההמנון הלאומי המתלווה להופעותיהם, מגשימים את הכמיהה של מדינה קטנה וצעירה לבוא בשעריו של העולם הגדול לצד נציגים של מדינות גדולות, ותיקות ומבוססות. בשנת 1977 גברו הכדורסלנים מישראל על אלופת ברית-המועצות צ.ס.ק.א בשלב הגמר של אליפות אירופה. אזרחי ישראל היו מרותקים למסכי הטלוויזיה ולרדיו, נבתום ההתמודדות יצאו לרחובות והתרגשו עד דמעות מן הניצחון על מעצמת-העל.

קפיטן הקבוצה הישראלית דאז ביטא באותו מעמד את התחושה שניצחון זה חורג מגבולות הספורט, בהכריזו: "אנחנו על המפה ונישאר על המפה, לא רק בספורט אלא בכל". פחות מחודשיים לאחר מכן העפילו כדורגלני מכבי לפסגה נוספת, לאחר שניצחו את אלופת איטליה וזכו בגביע אירופה בכדורגל. רבבות אזרחים צהלו ברחובות, כותרות העיתונים הבליטו את ההישג הלאומי, ופוליטיקאים מיהרו לשגר דברי ברכה לנבחרת. מאמן הנבחרת הכריז: "הבאנו שמחה לישראל".

גם הזכייה של נציגתנו במדליית כסף, בתחרות הגידו באולימפיאדה בברצלונה ב-1992, גרמה לפרץ של גאווה לאומית. במברק ברכה ששלח נשיא המדינה לספורטאית נאמר: "עם ניצחונותיך ורוח הלחימה שלך הבאת כבוד וברכה לעמך ולארצך".

הישגים כאלה בספורט נדירים מאוד במקומותינו, והזכיות המעטות בתחרויות אינן מקנות לנו מעמד של מעצמת ספורט עולמית. עם זאת, הנטייה לנכס כל הישג אישי או קבוצתי לעם כולו מעידה על חשיבות הספורט להוויה הקולקטיבית שלנו.

נושא 6: עולם החומר ועולם הרוח

לפניך מובאה מדברי חז"ל:

"ר' אלעזר בן עזריה אומר... אם אין קמה, אין תורה". (אבות ג, משנה י"ז)

הקמח מסמל את עולם החומר – מזון ופרנסה, ואילו התורה מסמלת את העולם הרוחני, הדתי והתרבותי. במובאה מוצג הקשר ביניהם.

כתוב מאמר ובו **הצג** את מאפייני הקשר הזה, **והסבר** כיצד על הפרט ועל המדינה לנהוג כדי לקיים את ההתפתחות הרוחנית-תרבותית על בסיס כלכלי איתן.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך